

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת פינחס שנה ב' גליון 98

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: פינחס זה אליהו

נבדק אצלו סמוך לפטירתו, האם קושי הפרידה מן העולם הוא מחמת שלא יוכל עוד לעבוד את ה' וללמוד את תורתו, או שמא מהבלי העולם הזה ותענוגו, שאם יאמר העבד "אהבתי את אדני" – הקב"ה, "ואת אשתי" – הנשמה, "ואת בני" – מצוות ומעשים טובים, ולכן איני חפץ לצאת לחופשי מן המצוות על ידי המיתה, בזה הוא מוכיח על תאוותו וחשקו לעבוד את אדונו, ולזה מבטיחו ה' שירצע את אזנו במרצע ועבדו לעולם, שיזכה אותו אדם בעולם הבא ליהנות מארבע מאות עולמות כיסופיא. וכמו שמבואר בזוה"ק (פרשת חיי שרה דף קכד:) על הפסוק "ארבע מאות שקל כסף", אמר רבי שלום בר מניומי: אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתיים עולמות וכסופין בשביל התורה, הדא הוא דכתיב: "ומאתיים לנוטרים את פרי", ומאתיים על שמוסרים עצמם בכל יום כאילו נהרגו על קדושת שמו. שכל המכוין לבו בהאי פסוקא "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" הרי הוא כאילו מוסר נפשו על קדושת שמו, והוא נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. "מאתיים" על התורה ו"מאתיים" על שמסר את עצמו בכל יום על קדושת שמו.

ועוד שם (דף קכג:) "אמר רבי אבא תא חזי, מאי דכתיב "וישקול אברהם לעפרון את הכסף"? דא הוא כסופא רבתא דאינון עלמין וכסופין, "ארבע מאות שקל כסף" – ארבע מאות עולמות והנאות וכסופין, "עובר לסוחר", רב נחמן אמר: שיעבור כל שערי שמים וירושלים של מעלה ואין מוחה בידו. ע"כ. וכמו כן תזכה אותה נשמה שדבקה בבוראה, עד שקשה לה להיפרד מקיום המצוה, שתמצע ב"מרצע" שהוא במנין של ד' מאות עולמות כיסופיא. עכת"ד האור החיים הקדוש.

מובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"ז) וז"ל: "ר' אליעזר אומר קרא שמו של פנחס בשמו אליהו, אליהו מתושבי הגלעד שעשת תשובה ישראל בהר גלעד ונתן לו הקב"ה שכר טוב ולבניו הצדיקים למען כהונת עולם, שנאמר "והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם".

כמו כן מצינו בזוהר הקדוש, הן בזוהר חדש (רות דף מב.): "אמר ר"א אליהו דא פנחס". והן ברעיא מהימנא (פרשת פנחס דף רטו.): "...אבל בגין דאליהו דאיהו פנחס...".

והנה, רבינו בחיי מגלה לנו כי היה זה כשכר לפינחס על מסירות נפשו בהריגת זמרי, שכן מפרש את מילים "הנני נותן לו את בריתי שלום", "שלום" – שלא למות... כי פינחס זה אליהו. ע"כ.

וצריך להבין מדוע זה היה שכרו של פינחס?

והנה מנהג ישראל קודש להזכיר את אליהו הנביא עם הכינוי "זכור לטוב", ומבאר את הדברים החיד"א בספרו דבש לפי (מערכת א' אות טו"ב), משום ש"אליהו הנביא זכור לטוב" עולה בגימטריא ארבע מאות, לרמז, כי אליהו הנביא מכניע את ארבע מאות כוחות הטומאה של עשו. יעו"ש.

עוד מצינו, כתבו התוס' בקידושין (כב: ד"ה מה נשתנה און) וז"ל: יש במדרש דמרצ"ע בגימטריא ד' מאות, ולפי שהיו ישראל עבדים ארבע מאות שנה וגאלם הקב"ה והלך זה וקנה אדון לעצמו, לפיכך ירצע במרצע העולה כד.

על פי דברי התוספות הללו מפרש האור החיים הקדוש (פרשת משפטים) את הפסוק: "ואם אמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי", ומודיענו בזה הכתוב על שלימות העבודה הרוחנית של האדם בעולמו, שזה

מתבאר מדברי האור החיים הקדוש, כי המוסר נפשו על קדושת שמו נוחל ארבע מאות עולמות של כיסופיא בעולם הבא.

ויש לפרש, כי המוסר נפשו על קידוש ה', מוכיח כי בכל חייו היתה השתוקקותו אך ורק לעשות רצון יוצרו, וכדברי רבי עקיבא (ברכות סא:): כשיצא להיחג אמר לתלמידיו – כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה: "בכל נפשך – אפילו נוטל את נשמתך". אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימנו? ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו?

ואם כן פינחס, במסירות נפשו להרוג את זמרי בן סלוא, אף שידע שבזה הוא מתיר את דמו ויכול זמרי בן סלוא להורגו, הוכיח בכך כי כל השתוקקותו היתה אך ורק לעשות רצון יוצרו, וראוי הוא לארבע מאות עולמות דכיסופיא.

משום כך זכה פינחס להיות "אליהו", שכן אליהו יש בו ענין זה של השתוקקות וציפייה. שכן מצינו, הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין בספרו צדקת הצדיק (אות כ"ג) מביא, שכלב בגימטריא אליהו, ואליהו הוא כנגד הכלב. יעו"ש. והכלב מסמל את השאיפה וההשתוקקות, כי טבעו, שאף שיש אוכל במעיו עדיין תא. ב הוא לאכול עוד, וכדאיתא בשבת (קנה:), יודע הקב"ה בכלב שמוזנותיו מועטין, לפיכך שוהה אכילתו במעיו ג' ימים. נמצא שהכלב, האוכל שוהה זמן רב במעיו, ובכל זאת הגמרא בגיטין (נו:), משתמשת בכלב כסמל לרעב, כנזכר שם "רעב ככלב".

נמצא כי אליהו מסמל את השכר של "ארבע מאות עולמות דכיסופיא", וזהו "אליהו הנביא זכור לטוב" – בגימטריא ארבע מאות.

והוא עתיד לבשר לנו את הגאולה, להורות, כי הגאולה תלויה במידת ההשתוקקות והציפייה שלנו אליה.

וזה שמצינו במדרש (שיר השירים רבה ז, יז) שירושלים עתידה להיות ארבע מאות פרסה, ככל שטחה של ארץ ישראל. כי השכר "ארבע מאות", הוא על הכיסופין והציפייה שהיה לעם ישראל, לביאת הגואל ולהשראת השכינה בירושלים.

עוד יש לפרש בזה מה שמצינו שעל עם ישראל נגזר להיות בגלות מצרים ארבע מאות שנה, כמו שאומר הקב"ה לאברהם אבינו בבית בין הבתרים (לך לך ט"ו, י"ג): "ידע תדע כי-גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה". אולם למעשה עם ישראל היו במצרים רק מאתיים ועשר שנה. הכיצד?

אולם לפי דרכינו יש לפרש כי הביטוי "ארבע מאות שנה" אינו מתפרש באופן המעשי שיצטרכו לשהות ארבע מאות שנה במצרים, אלא המספר ארבע מאות בא לבטא על ציפייה וההשתוקקות, ששהייתם בגלות מצרים תלויה במידת ההשתוקקות שלהם לגאולה השלימה.

כמו כן מצינו בברכות (ל:), "מר בריה דרבינא עבד הלולא לבריה, חזנהו לרבנן דהו קבדחי טובא, אייתי כסא דמוקרא, בת ארבע מאה זוזי, ותבר קמייהו, ואעציבו". ולכאורה מדוע בחר כוס בשווי של ארבע מאות זוז?

ויש לפרש, כי רצה להורות להם בזה, כי המספר "ארבע מאות" מרמז על הגאולה שתלויה בציפייה וההשתוקקות, ואם ירבו בשמחת החתונה הרי שישכחו מצער הגלות ולא יצפו לגאולה השלימה, לכן בחר כוס בשווי של ארבע מאות זוז, ושברה.

כמו כן, בגמרא בברכות (כ.) מובא ששאל רב פפא את אביי: מדוע בדורות שלהם אין נעשים נסים כאלו כמו לדורות הראשונים שנעשו נסים גדולים, והדבר לא בגלל שהם למדו יותר תורה. וענה לו אביי "קמאי הו קא מסרי נפשיהו אקדושת השם אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם" (האמוראים הראשונים היו מוסרים נפשם על קידוש השם ואילו אנו לא) ואע"פ שאנו לומדים ועמלים כה הרבה בתורה עדיין אין זה נקרא מסירות נפש על קידוש השם.

הגמרא מביאה ראייה למסירות נפש של הראשונים כי הא דרב אדא בר אהבה שראה אשה בשוק שהיתה לבושה בבגד בצבע אדום ככרובולת של תרנגולת, שאין דרך בנות ישראל להתכסות בו שהוא פריצות ומביא לדבר עבירה, וחשב שהיא בת ישראל, לכן קם וקרע ממנה את הבגד העליון האדום, אח"כ התברר שהיא גויה והוצרך לשלם וקבעו ביה"ד את חיוב תשלומיו לאשה בסכום של ארבע מאות זוז.

מעשה זה הוא הדוגמא שהביא אביי למסירות נפש על קידוש השם מסוגיא זו למדים אנו את ההגדרה מהי מסירות נפש על קידוש השם. ושוב החיוב היה הסכום "ארבע מאות" זוז, כדי להורות, כי השכר לרב אדא בר אהבה על מסירות נפשו הוא, ארבע מאות עולמות דכיסופיא, שכן "כסף" לשון כיסופין. להורות, שאותה מסירות נפש מגלה על חיים של השתוקקות לעשיית רצון ה'.

והנה "עין רע" בגימטריא ארבע מאות, נמצא כי אליהו הנביא זכור לטוב בכוחו לבטל ולהסיר את עין הרע. לכן פינחס זה אליהו, הוא זה שהרג את בלעם הרשע, כי כל כוחו של בלעם היה בעיניו להטיל עין רעה על עם ישראל, כמו שנאמר "וישא בלעם את עיניו – ביקש להכניס בהם עין רעה" (רש"י).